3. Кукса Ю. А., Комарова І. Б. Залежність урожайності ріпаку ярого від норм висіву, строків і способів сівби в умовах Північного Степу. *Вісник аграрної науки*. 2017. № 8. С. 32–36.

4. Поляков, О. І., Нікітенко О. В. Формування врожайності ріпака ярого в залежності від агроприйомів вирощування в умовах південного Степу України. *Науково-технічний бюлетень Інституту олійних культур НААН*. 2002. № 17. С. 134–138.

5. Токарчук Д.М. Сучасний стан, ефективність та перспективи виробництва ріпаку в ЄС та Україні. *Агросвіт*. 2015. № 13. С.19 – 23

УДК 633.11"324":631.526.3:338.312(477)(292.485)

СОРТОВІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Місюра О.І., аспірант
Національний університет біоресурсів і природокористування України

В аграрному виробництві України, особливе місце займає пшениця озима [1]. За вирощування в зоні Лісостепу значна увага приділяється вибору сортів пшениці озимої з високим рівнем адаптації до умов вирощування та високим потенціалом урожайності [2]. Адаптивність та стабільність сортів є ключовим аспектом для сталого виробництва зерна пшениці, оскільки дозволяє оптимізувати використання добрив і знижувати навантаження на довкілля [3, 4].

З метою встановлення високоадаптивних сортів пшениці озимої для умов Лівобережного Лісостепу України, на базі агрофірми ТОВ "АГРОКІМ", розташованої у Чернігівській області, проводяться польові дослідження. Тип ґрунту – чорнозем малогумусний середньосуглинистий. Польові дослідження передбачають закладання двофакторного досліду: *фактор А* – «сорт»; *фактор В* – «диференційне внесення азотних добрив». У ході експерименту було випробувано 16 сортів пшениці озимої різної регіональної селекції та три рівні азотного живлення: 100 кг/га, 50 кг/га та 0 кг/га у діючій речовині. Польові дослідження закладались і проводились відповідно до сучасних методик дослідної справи [5]. Спостереження за ростом і розвитком пшениції озимої проводили відповідно до шкали ВВСН [6]. Отримані результати досліджень були оброблені з використанням дисперсійного аналізу (ANOVA).

Аналіз результатів дослідження дозволив встановити значні відмінності щодо урожайності між сортами, залежно від рівня азотного живлення. При нормі 0 кг/га середня урожайність найкращих 3-х сортів склала 6,35–6,44 т/га, що свідчить про значний потенціал сортів навіть за відсутності додаткового

живлення. Підвищення норми до 50 кг/га сприяло збільшенню урожайності до 6,68–6,86 т/га, водночас найвища врожайність була сформована за внесення 100 кг/га азоту – 7,38 – 7,42 т/га.

Встановлено п'ять сортів, які продемонстрували мінімальну різницю в урожайності за різних рівнів азотного живлення. Це свідчить про відповідність умов вирощування потребам цих сортів.

Дослідження також підкреслює значення комплексного підходу до вибору сортів та управління азотним живленням з метою оптимізації урожайності та ефективності використання ресурсів. Вибір сорту повинен враховувати не тільки його потенційну урожайність, але й адаптивність до місцевих агроекологічних умов та реакцію на азотне живлення.

Такий підхід дозволить оптимізувати врожайність, знизити екологічний тиск на довкілля, сприяючи сталому та економічно доцільному виробництву .

Список використаних джерел

1. Гамаюнова В. В., Смірнова І. В. Економічна ефективність вирощування сортів пшениці озимої залежно від оптимізації фону живлення. Scientific Horizons. 2018. №1. С. 10-14.

2. Домарацький Є. О. Подолання впливу стресових явищ під час вирощування пшениці озимої за умов глобальних кліматичних змін. *Кліматичні зміни та сільське господарство. Виклики для аграрної науки та освіти* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. за участі ФАО. (м. Київ 13-14 берез. 2018 р.) Збірник тез доповідей. Київ : НМЦ Агроосвіта, 2018. С. 227-232.

3. Каленська С. М., Гордина О. Ю. Закономірності розвитку пшениці озимої у весняно-літній період вегетації залежно від передпосівної обробки насіння. *Новітні агротехнології*. 2022. 10(3). DOI: https://doi.org/10.47414/na.10.3.2022.270488

4. Bielashov O., Rozhkov A., Kalenska S. et al. Influence of pre-sowing application of mineral fertilizers, root and foliar nutrition on productivity of winter tritical plants. *Ecological Engineering & Enviromental Technology*. 2022. Vol. 23, Iss. 6. P. 1-14. DOI: 10.12912/27197050/152118

5. Рожков А. О., Пузік В. К., Каленська С. М. та ін. Дослідна справа в агрономії. Кн. 1 : Теоретичні аспекти дослідної справи. Харків : Майдан, 2016. 314 с.

6. Каленська С. М., Присяжнюк О. І., Половинчук О. Ю., Новицька Н. В. Порівняльна характеристика шкал росту й розвитку зернових культур. *Plant Varieties Studying and Protection*. 2018. Т. 14, №4. С. 406-414. DOI: 10.21498/2518-1017.14.4.2018.151906

УДК 634.11:631.542:631.17(477.4)

УРОЖАЙНІСТЬ ДЕРЕВ ЯБЛУНІ СОРТУ ДЖОНАВЕЛД ЗАЛЕЖНО ВІД СПОСОБУ ТА СТРОКУ ОБРІЗУВАННЯ КРОНИ

Чаплоуцький А.М. – кандидат с.-г. наук, доцент
Уманського національного університету садівництва

Яблуня –плодова культура, що займає найбільші площі в України. У загальному валовому виробництві фруктів, яблука становлять 55,2% [1].

Протягом останніх років загальна кількість працівників, які працюють в сільському господарстві, скоротилася майже на 20% [2].

Також зростає дефіцит кваліфікованих працівників у країнах, де найбільше виробляється фруктів. Тому нині все частіше в господарствах запроваджують механічне (контурне) обрізування, оптимізуючи габарити крон, світловий режим і плодоношення насаджень.

Обрізування – це дуже трудомісткий агрозахід, який становить значну частину загальних витрат в технології вирощування яблук. Для вирішення цієї проблеми декілька науковців досліджували механізоване обрізування на плодових деревах [3, 4, 5, 6]. Оскільки виробники створюють системи плодової стіни, з’явилися і нові можливості для зменшення витрат на обрізування за допомогою автоматизованої обрізки [7].

Мета дослідження – підвищення продуктивності та якості врожаю дерев яблуні в результаті контурного обрізування крон та визначення оптимального строку виконання даного агрозаходу.

Методика проведення досліджень. Дослідження строків і способів обрізування крони розпочато навесні 2014 р. в яблуневому саду Уманського національного університету садівництва, висадженого зі схемою 4х1м навесні 1995 р. сортом Джонавелд на підщепі М.9 Т337 з веретеноподібною кроною дерев. Система утримання ґрунту в міжрядді дерново-перегнійна, у пристовбурній смузі – гербіцидний пар, зрошення краплинне. Дерева обрізували взимку (ВВСН 0), у фазу рожевого бутона (ВВСН 57), цвітіння (ВВСН 65), в ранньолітній період (за наявності 10 листків на приростi) (ВВСН 74) та після збору врожаю (ВВСН 93), одним з наступних способів: вручну; контурним з формуванням плодової стіни завширшки 80 см в нижній та 50 см у верхній частині, щорічно вкорочуючи прирости на периферії крони; контурним з доробкою вручну.

Результати. В рік початку експерименту відзначено істотне зменшення кількості плодів у зв'язку з значною кількістю видаленої плодоносної деревини під час переформування форм крони на плодову стіну. У подальшому кількість плодів та врожайність збільшувалася та стабілізувалася на вищому рівні. В середньому по досліду, в результаті виконання обрізування вручну, отримано 64 плоди на дерево, в той час як запровадження контурного обрізування збільшило значення показника на 10%, а при виконанні контурного